

JUDISK

K R Ö N I K A

LAND

50 år efter sexdagarskriget,
50 år av ockupation

PETER BEINART om en judendom som talar sanning till makten

YOSSI KLEIN HALEVI oroar sig för ett elakt och okunnigt Europa

Att tillhöra ett land eller att äga det? ANNA VEEDER på besök hos bosättarna

SARAH CLYNE SUNDBERG möter JONATHAN SAFRAN FOER hemma i Brooklyn

2

2017

ÅRGÅNG 85 • JUNI 2017
SIVAN 5777 • PRIS 100 KR

BILDEN

Jerusalem 1967

En något utsmyckad berättelse om den israeliska militärens chefsrabbin Shlomo Goren placerar honom i bräschen för de israeliska trupperna när de intar Jerusalem 7 juni 1967.

Med en symbolisk shofar och Torarulle ledde Goren trupperna till Västra muren. Där tackade de Gud för segern, blåste i shofaren och kallade hem det judiska folket till det enade Jerusalem. Genom att positionera sig i truppernas främsta led placerade Shlomo Goren religionen i förgrunden till israelisk politik i decennier framöver.

FOTO GETTY IMAGES

Yovel – ett sabbatsår för politisk övertygelse

I dagarna firas 50 år sedan sexdagarskriget och Jerusalems enande. Kriget blev en viktig händelse i Mellanöstern och ett avgörande ögonblick för den unga staten Israel. En till synes mirakulös seger förvandlade israeler och judar runt om i hela världen. Många kände stolthet och ett nytt slags självförtroende.

Kriget lämnade också mycket olöst. Många av problemen som det idag talas om på nyheterna, som tvåstatslösningen, bosättningarna och Jerusalems framtid kan härledas tillbaka till sexdagarskriget.

Journalisten och författaren Yossi Klein Halevi menar att man kan förklara polariseringen i Israelfrågan utifrån sexdagarskriget och den milsvida skillnaden mellan maj 1967 och juni 1967. Maj präglades av massdemonstrationer på gatorna i Kairo och Damaskus där folkhopar skanderade "död åt Israel, död åt judarna!" och ledare för arabbländerna som talade om den "slutliga uppgörelsen" med den judiska staten. Maj 1967 har nästan glömts bort i den segeryra som rådde i juni 1967.

Dessa två verklighetsuppfattningar har skapat två sorters ståndpunkter bland judar, menar Yossi Klein Halevi: maj '67-juden, som lever i väntan på nästa katastrof och hela tiden ser existentiella hot och så juni '67-juden som segervisst hävdar att Israel är starkt nog att ge palestinierna en egen stat.

För författaren och skribenten Peter Beinart handlar sexdagarskriget om en annan slags förvandling – av den judiska traditionen. Under 2000 år utvecklades judendomen till en idétradition för de statslösa och maktlösa och den innehåller många fina princi-

per om rättvisa och hur vi ska förhålla oss till främlingen. När Israel nu har makten över ett annat folk testas vår tradition, säger Peter Beinart.

YOSSI KLEIN HALEVI och **PETER BEINART** är två röster i samtalet om Israel, som förs i det här numret av Judisk Krönika. Tillsammans med bland andra författaren **JONATHAN SAFRAN FOER**, svensk Israel-Informationens tidigare generalsekreterare **LISA ABRAMOWICZ**, den palestinska konstnären **LARISSA SANSOUR**, bosätaren **ELIAZ COHEN** och de svenska familjerna **ETTLINGER-FRAJND** och **ROKEM**, som flyttade till Israel på 60- och 70-talet, beskriver dem livserfarenheter och värderingar som har präglat deras förhållande till landet.

Den judiska traditionen markerar det 50:e året genom *yovel* – friåret. Konceptet introduceras i Tredje Mosebok med ett poetiskt och cykliskt språk som betonar själva räkningen: "du skall låta det gå sju sabbatsår, sju gånger sju år, så att tiden för de sju sabbatsåren blir fyrtionio år..."

Den portugisiska 1500-talsrabbinen, Isaac Abravanel, förklarar att vi räknar för att komma ihåg livets och tidens dyrbarhet och för att skapa en känsla av brådska som får oss att lära av varje dag, och noga välja vad vi gör av vår tid.

Yovel tolkas som en slags biblisk återställningsknapp för social och ekonomisk rättvisa. En samhällelig korrigeringsmekanism som erbjuder dem som är låsta i fattigdom och förtryck eller – varför inte – politiska övertygelser, chansen att börja om.

Det här numret handlar nästan uteslutande om sexdagarskriget och Israel. Varför?

För att det i grunden förändrade landet, dess befolkning och relationen till omvärlden och judarna i diasporan.

Med *yovel* i åtanke hoppas jag att du som läsare ska finna det berikande att med öppet sinne och nyfikenhet ta till dig nya perspektiv och livsberättelser.

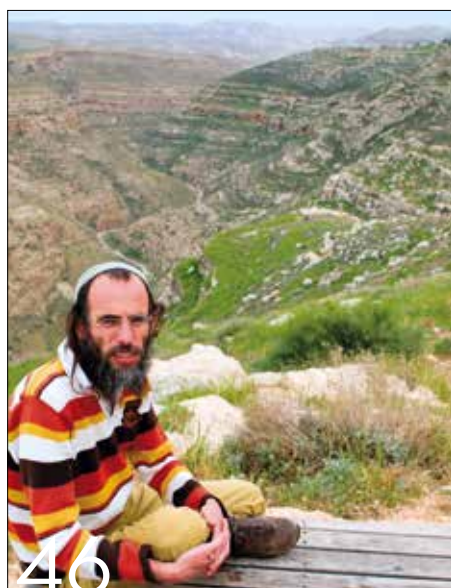
Anneli Rådestad

FOTO: KARL GABOR

INNEHÅLL

Nr 2 • 2017

8 MIN FÅTÖLJ och min doktors-hatt. Porträtt av Natalie Lantz

16 50 ÅR efter sexdagarskriget – har Israel blivit bättre?

21 ISRAEL MAJ 1967 och juni 1967. Yossi Klein Halevi berättar.

26 OZ ELLER Alterman? Sexdagarskriget i israelisk litteratur

32 JONATHAN SAFRAN FOER vill prata mer om Israel

38 PETER BEINART om en judendom som talar sanning till makten

44 Huset i Ramle – en sann berättelse från 1967

46 ATT TILLHÖRA ett land, eller att äga det? Anna Veeder på besök hos bosättarna.

55 LISA ABRAMOVICZ om bilden av Israel i svenska medier

60 UNGA PALESTINIER tappar tron på tvåstatslösningen

62 LIVING THE high life! Palestina i Larissa Sansours sci-fi konst

68 DÄR JUDARNA inte finns – Ricki Neuman recenserar Masha Gessens nya bok

**JUDISK KRÖNIKA
UTGES AV**

Stiftelsen Judisk Krönika

**CHEFREDAKTÖR OCH
ANSVARIG UTGIVARE**

Anneli Rådestad
anneli@judiskkrönika.se
tel: 08-660 70 62

GRAFISK FORM

Karl Gabor & Anneli Rådestad

REDAKTIONSRÅD

Anders Carlberg, Eva Ekselius,
Mikael Feldbaum,
Christina Gamstorp, Noa Hermele,
Annika Hermele, Ricki Neuman,
Lizzie Oved Scheja

ANNONSAVDDELNING

Thomas Wolff
tel: 031-28 50 95
mobil: 0708-580451
annons@judiskkrönika.se

**EKONOMI, ADMINISTRATION
OCH PRENUMERATION**

Dina Markovich
tel: 08-660 38 72 ons, fred.
administration@judiskkrönika.se
Prenumerationspris 395 kr/år
Studierande 250 kr; utlandet 495 kr
Lösnummerpris 100 kr
Bankgiro 220-0244
Swish 1236333827

ADRESS

Box 5053, 102 42 Stockholm

HEMSIDA

judiskkrönika.se

Utkommer med 4 nr per år.

Nästa nummer: 25 sep 2017

Manusstopp: 1 aug 2017

Tryckt hos Grafiska Punkten

Producerad av Gabor & Co

issn 0345-5580

Prenumeration ingår i medlemsavgiften
till Judiska Församlingen.

Citera oss gärna, men ange källan.
Förbehåll mot elektronisk publicering
måste meddelas av artikelförfattaren.

MEDARBETARE I DETTA NUMMER

**SUZANNE
GOTTFARB**

är journalist och
författare.

**BERNT
HERMELE**

är journalist och
författare.

LIAM HOARE

skriver om
litteratur och
politik för bl.a.
Tablet och *The
Atlantic*.

RICKI NEUMAN

är journalist,
författare och
Judisk Krönikas
kulturkrönikör.

JOHN REED

är
Financial Times
redaktionschef i
Jerusalem.

**NATHALIE
ROTHSCHILD**

är journalist på
Sveriges radio.

**SALOMON
SCHULMAN**

är läkare,
författare och
Judisk Krönikas
jiddischkrönikör.

**SARAH CLYNE
SUNDBERG**

är
frilansjournalist,
bosatt i New
York.

ANNA VEEDER

är guide och
frilansjournalist,
bosatt i Haifa.

SARA YARDEN

skriver från
gränsen mellan
Östra och Västra
Jerusalem.

EN UPPSKATTAD PRESENT.

Beställ en årsprenumeration på judiskkrönika.se eller genom
att fylla i talongen nedan.

Swisha prenumerationsavgiften till 1236333827 eller
sätt in beloppet på bankgiro: 220-0244.

Glöm inte att ange vem betalningen kommer ifrån.

GÖR SÅ HÄR: Klipp ut och sänd nedanstående talong till Judisk Krönika.

JA TACK, jag vill beställa en gåvoprenumeration på Judisk Krönika ett år (4 nr) för 395 kr (495 kr till utlandet)

GÄVOADDRESS:

NAMN _____

ADRESS _____

POSTADRESS _____

JUDISK KRÖNIKA, BOX 5053, 102 42 STOCKHOLM TEL 08-660 38 72.

Unge Meyers lidanden

- en podd från
JUDISK KRÖNIKA

Välkomna på AW och LIVE-podd på Kulturhuset
15 JUNI 17.30 Foajé 3
Spännande gäster & DJ

AVSNITT 2

ISRAEL ELLER ISRAHELL

Lyssna på judiskronika.se